

FOREDRAG 2017-18. PRÆSENTATION:

BETINGELSER

Foredragshonorar 2500 kr. eller efter aftale.

Særlige arrangementer (rundvisninger o. lign.) som udgangspunkt 5000 kr eller efter aftale.

PRÆSENTATION AF DE ENKELTE FOREDRAG:

KALØ. SLOTTET OG GODSET I 700 ÅR

Foredraget vil som titlen antyder, handle både om Kalø Slot, der i dag er blevet til Kalø slotsruin, og Kalø Gods, hvis karakteristiske bindingsværksbygninger ligger lige øst for Rønne. Foredragsholderen udgav bogen om Kalø med samme titel som foredraget i 2013, hvor det var 700 år siden, kong Erik Menved bød Kaløborgen bygget. I de 700 år har Kalø haft en omskiftelig tilværelse, i de første 350 år som kongeligt slot under skiftende lensmænd, og derefter som privat gods, først under slægten Reventlow og fra 1824 under den holstenske slægt Jenisch. Efter besættelsen blev Kalø konfiskeret af staten som tysk ejendom, en beslutning, der endnu er omstridt, men efter den sidste diskussion om Kalø's skæbne i 1990 står det fast, at Kalø ejes af den danske stat, og takket være Jenisch-familien er hele Kalø's unikke herregårdslandskab bevaret og kunne derfor ganske naturligt glide ind i Nationalpark Mols Bjerge, da nationalparken oprettedes i 2009.

MØLLERUP. FRA MARSK STIG TIL I DAG

Foredraget handler om såvel det gamle Møllerup som det helt moderne Møllerup, der kendes af mange fra TV-udsendelsesrækken "Godsejerne" og måske fra foredragsholderens bog om Møllerup, der udkom i 2015. Vi skal høre om marsk Stig og have et bud på, om han virkelig deltog i mordet på kong Erik Glipping i Finderup lade Sct. Cæcilienat 1286. Vi skal høre om Knud Gyldenstjerne, der rev marsk Stigs Møllerup ned og opførte det nuværende Møllerup, for at kunne tage standsmæssigt imod sin fornemme brud Elisabeth Rosenkrantz. Desværre døde Knud Gyldenstjerne tre måneder efter brylluppet, hvorefter enken brugte sine kræfter på at forberede sin begravelse i Feldballe kirke, der skylder hende det meste af sin udsmykning. Endelig skal vi høre om slægten Carl, der overtog Møllerup i 1920, og hvis fjerde generation Anne Sophie og Stig Gamborg driver godset i dag. Legendarisk er her fru Kiss Carl, der var Danmarks bedste dressurrytter og drev Møllerup med stort stutteri og med hård hånd fra 1939 til 1967.

SKÆRSØ OG LA COUR-SLÆGTEN

Foredraget vil omhandle hele Skærsøs farverige historie fra middelalderen til i dag, men hovedvægten vil blive lagt på den kendte la Cour-slægts virke som ejere af Skærsø i tre generationer fra 1825 til 1933. La Cour-slægtens historie på Skærsø begynder med Lauritz Ulrik la Cours opkøb af fallitboet Skærsø på en auktion i 1825, og hans og hustruen Ellen Kirstines stædige virke for at gøre Skærsø til et mønsterbrug. Ellen Kirstine, der stammede fra Rolsøgaard, fødte ti børn, hvoraf den mest kendte blev opfinderen Poul la Cour på Askov. Jacob la Cour, der ejede Skærsø fra 1871 til 1912, fik 14 børn, hvoraf fire sønner blev hhv. ejere og forpagtere af Skærsø, før det blev solgt i 1933. Den mest kendte i kuldet blev dog fabrikant Johs. F. la Cour, grundlæggeren af Pindstrup Mosebrug og Novopan. Han vil blive særligt omtalt på grund af sin betydning for udviklingen i hele området omkring Pindstrup, Stenvad, Auning m.m.

FINLAND I 100 ÅR: 1917-2017

I 2017 er det hundrede år siden, Finland blev et selvstændigt land. Indtil da havde Finland været en del af Sverige (til 1809) og derefter hørt under Rusland. Siden måtte Finland forsvare sin selvstændighed i Vinterkrigen 1939-40 og Fortsættelseskrigen – en del af Anden Verdenskrig – 1941-44. Under den kolde krig levede Finland i Sovjetunionens skygge og forsvarede stædigt sin selvstændighed med diplomatiske midler. I dag er først og fremmest medlemskabet af EU midlet til at hævde selvstændigheden over for ”den store nabo” mod øst. Foredraget handler om finsk sprog og finsk egenart, og om Finlands dramatiske historie – vejen til selvstændighed og derefter kampen for at bevare den.

TO HERREGÅRDE PÅ DJURSLAND: QUELSTRUP OG LYNGSBÆKGAARD

Foredraget vil omhandle både de to herregårdes ældre historie og den nyere historie og situationen i dag. På Quelstrup skal vi bl. a. høre om Poulsen-slægten, der ejede godset fra 1839 til 1927, og om baggrunden for Birthe og Svend Schaumanns overtagelse af Quelstrup i 1964. På Lyngsbækgaard vil vi fokusere på Mønstedslægten, der ejede godset fra 1835 til 1918, og vi skal også høre om baggrunden for den nuværende situation, hvor Henrik Frederiksen ejer den gamle herregård. Foredragsholderen har behandlet Quelstrups historie i den lokalhistoriske årbog ”Folk og Liv” fra 2012 og Lyngsbækgaards historie i samme årbog fra 2014. ”Folk og Liv” udgives af boghandler Niels Trangbæk i Rønne.

HACK KAMPMANN OG HANS EFTERFØLGERE: ANTON ROSEN, AXEL HØEG-HANSEN OG EGIL FISCHER

Foredraget vil tage udgangspunkt i ”den store mester” Hack Kampmanns byggerier på Djursland: Toldboden (nu Glasmuseet) i Ebeltoft, Jagtslottet og en række andre bygninger på Kalø, samt Ting- og arresthuset (nu bibliotek) i Hornslet. Men vi skal også høre om mesterens knap så kendte efterfølgere: Anton Rosen, der byggede Vedø's hovedbygning (ved Kolind), Høeg-Hansen, der formede det moderne Møllerup, samt Egil Fischer, der er kendt for byplan og bygninger, bl. a. Molskroen, ved Femmøller Strand.

FRA TIRSTRUP FLYVEPLADS TIL AARHUS AIRPORT

Tyskerne anlagde Tirstrup Flyveplads i krigens sidste år. Hele skove, gårde, huse og en hel landsby, Stabrand, blev nedlagt for at skaffe plads til flyvepladsen, og hovedvejen mellem Aarhus og Grenaa blev "klippet" midt over. Tyske soldater og danske arbejdere indkvarteredes i beslaglagte bygninger – Taastrup forsamlingshus blev telefoncentral, Møllerups hovedbygning blev hovedsæde for 40 tyske officerer. I foråret 1945 bombede englænderne flere gange flyvepladsen. Foredraget bygger på beretninger af folk i området, der selv oplevede de dramatiske begivenheder.

Efter krigen blev Tirstrup Flyveplads overtaget af det danske militær, men fra 1947 blev der også tilladt civil flyvning derfra. Det udviklede sig til det nuværende Aarhus Airport, men bestemt ikke uden sværds slag, for en af ejerne, Aarhus, betragtede fra starten Tirstrup Lufthavn som en midlertidig nødløsning. Også den civile lufthavns historie er dramatisk – og det sidste ord i den sag er sikkert ikke sagt endnu.

BRARUPMESTEREN OG STENMESTEREN HORDER PÅ DJURSLAND

Brarupmesteren, en af middelalderens bedste inden for kalkmaleri, har udsmykket to kirker på Djursland, nemlig Gjerrild og Hyllested kirker. Kalkmalerierne i begge kirker fortæller om skabelsen, Adam og Eva i Paradiset, uddrivelsen af paradiset – samt om dommedag, hvor de frelste vandrer ind i "Det ny Jerusalem", mens djævlene fornøjer sig med at hente de ufrelste ind ad Dødens Gab til evig pine.

Stenmesteren Horder er usædvanlig, for det er i sig selv usædvanligt at kende navnet på en kunstner i middelalderen. Horders stenportaler og døbefonte med de fremragende relieffer af mennesker og dyr og den karakteristiske tovsnoning anvendt som indramning kendes fra flere kirker på Djursland, bl. a. Ørsted, Rimsø og Vejlbj – af samme grund er Horder også kendt som "Djurslandsmesteren". Horders arbejder menes at stamme fra omkring år 1200, og navnet kendes fra en gravsten fra Løvenholm, nu på Nationalmuseet.

KALØVIG-EGNEN, MOLS OG DJURSLAND

En præsentation af vores egn, landskabet og landskabsdannelsen, kultur og historie, emnerne varieres efter sted og publikum, samt aftale.